

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Mart Uusjärv
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 21.04.2025 nr 5.2-2/1073-1

Meie 08.05.2025 nr 2.2.-1/25/24-2

Puuduste kõrvaldamiseks tähtaja määramine

Andmekaitse Inspektsiooni (AKI) menetluses on Sotsiaalministeeriumi taotlus uuringus „Uuring tervise- ja sotsiaalvaldkonna ülese koordineerimisteenuste rakendamise mõjude hindamiseks esmatasandil ja haiglast kodusele ravile liikumisel“ isikuandmete töötlemiseks andmesubjekti nõusolekuta.

Tutvunud teie taotlusega, palun taotlust täiendada vastavalt alljärgnevale:

1. Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõike 4 kohaselt kontrollib asjaomase valdkonna eetikakomitee IKS paragrahvis 6 sätestatud tingimuste täitmist, kui uuring põhineb eriliiki isikuandmetel. Taotluse kohaselt hõlmab uuring eriliigilisi isikuandmeid ning taotluse on esitatud kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumi eetikakomiteele. Palun edastage Andmekaitse Inspektsioonile eetikakomitee otsus, kui olete selle saanud.
2. Taotluse punktis 3 on uuringu õigusliku alusena viidatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses sätestatud alustele, mida ei kohaldata poliitika kujundamise eesmärgil tehtavate uuringute läbiviimisel. Taotluses märgitud, et tegemist on poliitika kujundamise eesmärgil tehtava uuringuga IKS § 6 lg 5 alusel. Palun täpsustada uuringu läbiviimise õiguslikke aluseid.
3. Taotluse punktis 10 on öeldud: *Andmed kogutakse isikustatud kujul ja neid ei pseudonümiseerita ega anonümiseerita, sest sellisel juhul ei ole võimalik andmetele lisada punktis 5 kirjeldatud lisatunnuseid, ilma milleta pole võimalik mõju-uuringut läbi viia.* IKS § 6 lõike 1 kohaselt võib isikuandmeid andmesubjekti nõusolekuta teadus- või ajaloouuringu või riikliku statistika vajadusteks töödelda eelkõige pseudonüümitud või samaväärset andmekaitse taset võimaldaval kujul. Enne isikuandmete ülevõtmist teadus- või ajaloouuringu või riikliku statistika vajadustel töötlemiseks asendatakse isikuandmed pseudonüümitud või samaväärset andmekaitse taset võimaldaval kujul andmetega. Isikuandmete kaitse üldmääruse¹ (IKÜM) artikkel 32 näeb ette, et isikuandmete töötlemise turvalisuse tagamiseks tuleb rakendada kaitsemeetmeid vastavalt asjaoludele ja töötlustingimustele. Eriliiki isikuandmed, sh terviseandmed, on oma olemuselt põhiõiguste ja -vabaduste seisukohast eriti tundlikud, väärivad erilist kaitset, sest nende töötlemise kontekst võib põhiõigusi ja -vabadusi olulisel määral ohustada. Isikuandmete eriliikide töötlemisel avalikes huvides ilma andmesubjekti nõusolekuta tuleks kohaldada sobivaid ja konkreetseid meetmeid, et kaitsta füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi.² Isikuandmete pseudonümiseerimine võib vähendada asjaomaste andmesubjektide jaoks ohte ning aidata vastutavatel töötajatel ja volitatud töötajatel täita oma andmekaitsekohustusi.³ Eelnevast tulenevalt palume kooskõlas

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta

² IKÜM pp 51-54

³ IKÜM pp 28

IKÜM artikliga 32 analüüsida uuringus kavandatavat andmetöötlust, kaaluda sobivate kaitsemeetmete rakendamist ning taotlust vastavalt sellele täiendada⁴.

4. Taotluse punktis 4 on kirjeldatud andmetöötlusprotsess. Mõju-uuringu viib läbi vastutav töötaja SA Viljandi Haigla, kellele lepingu alusel, kus on ära kirjeldatud taotluses toodud andmekoosseis, andmete üleandmise aeg, viis ja nõuded andmete töötlemisele sh hävitamisele, edastavad loetletud andmeandjad ning punktis 8 on kirjeldatud andmete edastamise viis andmeandjatele uuringu läbiviijale. Palun täiendada taotlust andmetega, millised on andmeandjate uuringu jaoks koostatavate algandmete kustutamise tähtsajad ning teabega, kuidas vastutav töötaja veendub algandmete kustutamises.
5. Taotluses puudub teave uuringu läbiviimise andmetöötlustingimuste kohta. Palun taotluses avada uuringu läbiviija andmetöötlusprotsess, töötlemise vahendid, rakendatavad kaitsemeetmed jms.
6. Taotluse punkti 9 kohaselt *Tervisekassa väljastab andmeanalüüsi eesmärgil SA-le Viljandi Haigla raviarvete andmed (vt andmekoosseisu täpsemalt p 9.2), nende inimeste kohta, kelle elukohaks on andmepäringu ajal Ida-Viru maakond (ca 128 000 inimest Statistikaameti hinnangul). SA Viljandi Haigla selekteerib saadud andmestikust andmetöötluse käigus GMA grupeerijaga välja sihtrühma (hinnanguliselt ca 20%), millele lisatakse tegelikult teenuseid saanud inimesed, kes ei sattunud sihtrühma läbi algoritmi, kuid kaasati täiendavalt teenusele SA Ida-Viru Haigla ja SA Narva Haigla poolt. Sihtrühma sees võrreldakse koordinatsiooniteenuseid saanud inimeste tervishoiuteenuse kasutamise andmeid koordinatsiooniteenuseid mittekasutanud inimeste tervishoiuteenuse kasutamise andmetega.* Palun selgitada, kas esmase päringuga Tervisekassa väljastab kogu andmestiku Ida-Viru maakonna elanike kohta (ca 128 000 inimest), millest selekteeritakse välja tegelikult vajalik sihtrühm ca 20%. IKÜM artiklis 5 sätestatud minimaalsuse põhimõtte⁵ kohaselt võib isikuandmeid töödelda ulatuses, mis on eesmärgi täitmiseks minimaalselt vajalik. Sellest tulenevalt ei saa Tervisekassast pärida kogu Ida-Viru maakonna elanikkonna andmeid valimi moodustamiseks, vaid valimi moodustamise kriteeriumite alusel väljastab Tervisekassa andmed ainult uuringu eesmärgi täitmiseks vajalikus ulatuses. Palun selles lähtuvalt uuringus kavandatud andmetöötlus läbi mõelda ja taotlust täiendada.
7. Palun täpsustada, kas taotluse punktis 9.2. toodud andmekoosseisus Tervisekassa edasiste päringutega soovitakse saada andmed kõigi Ida-Viru maakonna elanike kohta, mitte esmase päringu alusel koostatud sihtgrupi kohta. Palun täpsustada isikute hulk, kelle andmeid töödeldakse ning põhjendada vajadus kogu uuringu andmekoosseisu osas.
8. Palun täpsustage, kas SA Ida-Viru Keskhaigla ja SA Narva Haigla edastatavate andmete puhul on valimi moodustamise ainus kriteerium koordinatsiooniteenuse saamine või ka muud tunnused, nt elukoht. Kui, siis palun taotlust täiendada tuues välja valiku alused, isikute arv ning põhjendus.
9. Taotluse punkti 11 kohaselt andmesubjekte nende isikuandmete töötlemisest ei teavitata, kuivõrd teavitamine ei ole võimalik/põhjendatud, kuna andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus. Isikuandmete kaitse üldmääruse üheks oluliseks põhimõtteks on läbipaistvuse põhimõte. Läbipaistvuse tagamiseks tuleb andmesubjekte isikuandmete töötlemisest teavitada vastavalt IKÜM artiklitele 12 – 14 konkreetselt selles uuringus toimuvast andmetöötlusest. Märgin, et taotluses viidatud andmetöötajate üldised andmekaitsetingimused seda ei kajasta. Üldmäärus küll kehtestab ka andmesubjektide teavitamata jätmise alused, kuid neid saab rakendada pigem erandlikel asjaoludel. Antud uuringu taotluses ei nähtu selliseid erandlikke asjaolusid, mis takistavad isikute teavitamist. Teavitada on võimalik läbi (sotsiaal)meedia, ministeeriumi, asutuse kodulehe kaudu vms viisil. Seega palun kaaluda andmesubjekti teavitamise võimalusi ja

⁴Vt lisaks: 2023. aastal valmis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel [privaatsuskaitse tehnoloogiatega kontseptsioon](#), mis kirjeldab tehnoloogiaid ja pakub nende rakendamiseks e-riigis üldised mudelid. Euroopa Andmekaitse nõukogu on võtnud 2025. aasta 16. jaanuaril vastu [pseudonüümimist käsitlevad suunised](#), milles on selgitatud, et pseudonüümimine on kaitsemeetme, mida vastutavad töötajad saavad kohaldada, et täita andmekaitse nõudeid ja eelkõige tõendada vastavust andmekaitsepõhimõtetele kooskõlas IKÜM-i artikli 5 lõikega 2.

⁵ IKÜM art 5 lg 1 punkt c

vastavalt sellele taotlust täiendada. Kui leiate, et isegi ka üldine andmesubjektide teavitamine võimalikuks ei osutu, palun seda otsust põhjendada.

10. Taotluse punkti 9 kohaselt töödeldakse uuringus ca 128 000 inimese eriliigilisi isikuandmeid. Palun esitada andmekaitsealane mõjuhindang või kui seda ei ole koostatud või ei koostata, siis palun seda otsust põhjendada, arvestades isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklis 35 sätestatuga. IKÜM art 35 lg 1 kohaselt peab isikuandmete vastutav töötleja hindama enne isikuandmete töötlemist kavandatavate isikuandmete töötlemise toimingute mõju isikuandmete kaitsele, kui isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi arvesse võttes tekib tõenäoliselt füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suur oht. IKÜM art 35 lg 3 loetleb olukorrad, millal andmekaitsealase mõjuhindangu tegemine on nõutav, mh on hindangu koostamine kohustuslik, kui toimub füüsiliste isiklike aspektide süstemaatiline ja ulatuslik hindamine, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ja millel põhinevad otsused, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut, samuti ka eriliigiliste isikuandmete ulatuslik töötlemine. Inspektsiooni koostatud isikuandmete töötleja üldjuhendis⁶ on selgitatud, mis on süstemaatiline ja ulatuslik andmetöötlus. Samuti on toodud näiteid suure ohu kohta. Juhendis on viidatud suunistele⁷, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindangut. Olemasolevast teabest lähtuvalt palun hinnata, kas käesoleval juhul on mõjuhindangu koostamine vajalik ja kui on, siis palun see koostada. Kui mitte, siis palun tuua esile sellekohased kaalutlused.

Palun esimesel võimalusel, kuid hiljemalt **20.05.2025** taotluses esinevad puudused kõrvaldada ning täpsustused taotlusvormile sisse viia. Muudatused palun algtekstist eristada. Vastus palun saata aadressil info@aki.ee.

Tähtjaks puuduste kõrvaldamata jätmise korral võib AKI vastavalt haldusmenetluse seaduse § 15 lõikele 3 jätta taotluse läbi vaatamata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Suviste

jurist

peadirektori volitusel

⁶ <https://www.aki.ee/isikuandmed/juhendid/isikuandmete-tootleja-uldjuhend>

⁷ <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236>